

Ung Vänsters

ALKOHOL- OCH DROGPOLITISKA DOKUMENT

Antaget på Ung Vänsters riksting i Mariefred 25-27 mars 2016

 UNG VÄNSTER

Innehållsförteckning

Inledning	1
Droger och alkohol i samhället	1
Förebyggande arbete	2
Vikten av en meningsfull tillvaro	2
Kunskap och information	3
Skolan	3
Alkohol	4
Ett starkt alkoholmonopol.....	4
Politik för minskad konsumtion.....	4
Alkohol som internationell fråga	5
Andra droger	5
Tillgången till droger	6
Vård och stöd i samband med missbruk	6

Inledning

Ung Vänster för en restriktiv alkohol- och narkotikapolitik. Inte för att vi på någon moralisk grund anser det vara fel att berusa sig utan för att vi ser vilka konsekvenser alkohol- och narkotikamissbruk får. Under historiens gång har vi sett hur ökad alkohol- och narkotikakonsumtion har slagit hårt mot arbetarklassen och på de erfarenheterna bygger vi vår politik. I det ojämlika samhället är risken att hamna i missbruk, beroende eller drabbas av dess konsekvenser olika beroende på sociala och ekonomiska faktorer. Alkohol- och drogpolitik hänger tätt samman med klassamhället och könsmaktsordningen och de intressen och krafter som bidrar till en ökad användning måste ses ur ett strukturellt maktperspektiv. Alkohol- och narkotikaanvändning bidrar till passivisering, cementerar klass- och könsorättvisor och hör inte hemma i det progressiva samhället. Ung Vänsters syn på alkohol- och drogpolitik är därför restriktiv.

Alkohol och andra droger finns i alla delar av samhället, men slår olika mot olika grupper. En politik för att motverka missbruk, beroende och alkoholrelaterade skadeverkningar måste vara mångsidig och komplex, eftersom orsakerna till problemen är många och flerbottnade. Möjligheten till arbete, en meningsfull fritid och tillgången till information, stöd och vård är avgörande. Också kultur, miljö och arv är viktiga faktorer för olika individer och grupper. Ur ett övergripande perspektiv fokuserar vi på totalkonsumtionen, därför att vi vet att den hänger samman med hur många och vilka som drabbas.

Vi eftersträvar ett samhälle där människor inte ska vilja eller behöva missbruka narkotika, men tills vi når dit är det av stor vikt att vi försöker verka skademinimerande genom den vård och stöd som finns. Däremot måste vi även se till att inte begränsa arbetet vid det och att alltid verka för att långsiktiga insatser, där målet är att bli av med missbruk, sätts in och utvecklas.

De viktigaste delarna i Ung Vänsters alkohol- och drogpolitik är förebyggande och handlar om att sträva efter rättvisa och jämlikhet, så att alla människor ges lika förutsättningar att forma sina liv. Starka kommersiella krafter verkar för en ökad användning av såväl alkohol som andra droger och står i vägen för ett socialt hållbart samhälle där alla människors lika rätt går före kortsiktig profitjakt.

Droger och alkohol i samhället

Den samhällsutveckling som inneburit ett mer ojämlikt Sverige till följd av avregleringar, nedskärningar och privatiseringar har också präglat alkohol- och drogpolitikens område. När välfärden och demokratin minskar i omfattning minskar också människors inflytande över sin vardag och möjligheter till ett meningsfullt liv. Istället blir marknadskrafter och kapitalintressen som verkar för mer alkohol- och droganvändning allt mäktigare. Kommersialisering och medikalisering är en bärande del av utvecklingen gällande information, stöd och vård. Som en tydlig konsekvens syns en ökad polarisering mellan olika gruppers syn på och användning av droger. Ung Vänster är motståndare till de liberala idéer

om att användandet av droger enbart handlar om individens fria val och om minskad reglering som lett till förändringar som också påverkat den förda alkohol- och drogpolitiken, liksom debatten kring den.

Globalt går utvecklingen tydligt mot industrialisering och avreglering, främst i västvärlden. Lobbyorganisationer och överstatliga institutioners inflytande har stärkts och inneburit att nationell lagstiftning förändrats mot en liberalare hållning, med syfte att möjliggöra en större marknad för försäljning.

Förutom kommersiella intressen finns det också andra materiella intressen som hänger samman med droganvändning. I delar av världen finns det starka samband mellan statligt maktutövande och repression å ena sidan och narkotikaindustrin å andra sidan. Historiskt har stater runtom i världen använt droger för att krossa socialistisk och feministisk organisering – dels genom att statliga institutioner medvetet pumpat in droger i utsatta arbetarklassområden men även genom att exempelvis erbjuda arbetare alkohol istället för lön. Alkohol och andra droger används fortfarande i delar av världen som ett maktmedel för att passivisera den arbetande befolkningen och därmed hindra människor från att organisera sig, kräva rätt och inflytande och delta i demokratiska processer. Även i Sverige har kraven på och införandet av en restriktiv alkoholpolitik varit av stor strategisk betydelse för arbetarrörelsens möjligheter att organisera sig och flytta fram arbetarklassens positioner.

Förebyggande arbete

Vikten av en meningsfull tillvaro

Människor som mår bra använder mindre alkohol och andra droger. Den samhällsmodell som arbetarrörelsen under mitten av 1900-talet byggde upp i Sverige syftade till mer än att bara garantera folket en grundläggande trygghet. För arbetarrörelsen var det självklart att se möjligheten till en meningsfull fritid som en rättighet, som samhället måste garantera att alla får ta del av.

Idag går utvecklingen på flera sätt i motsatt riktning och vad man kan göra på fritiden hänger i allt större grad samman med människors privatekonomi. Vårt sociala umgänge bygger i all högre grad på att vi ska konsumera olika saker, inte minst alkohol. Mötesplatser som är fria från försäljning av alkohol och tillgängliga för alla oavsett ålder eller ekonomiska möjligheter har blivit ovanligare. Generösa föreningsbidrag, kulturstöd och föreningslokaler är i sig ett effektivt sätt att förebygga alkohol- och drogrelaterade skador på människor och på samhället.

Det finns en koppling mellan ökande klassklyftor och ett ökat missbruk. En nedmonterad välfärd innebär ett uppluckrat skyddsnät framförallt för arbetare och kvinnor. Det förebyggande arbetet ligger till grund för en drogpolitik från vänster. En meningsfull vardag är en där det finns möjligheter att odla sina intressen och syssla med sådant som får en att växa som person och som gör en glad.

Den psykiska ohälsan har ökat bland unga, ångest, stress och självskadebeteende är inte ovanligt. När man vistas i miljöer där droger och alkohol förekommer blir dessa ett enkelt sätt att skapa sammanhang eller fly från verkligheten. Ung Vänster står för en progressiv narkotikapolitik där vi ser behovet av flera olika typer av förebyggande insatser samt skademinimerande insatser som riktar sig till de som redan befinner sig i missbruk.

Kunskap och information

Idag ses alkohol som en central del i det sociala i samhället, och flera andra droger blir normaliserade genom ökad tillgänglighet och användning och hur de framstår i populärkulturen. Det skapas en falsk bild av att samhället behöver droger för att fungera. Att informera om droger och beroende handlar inte om att moralisera, utan om att synliggöra medicinska, sociala och ekonomiska följder, både för individen och för samhället.

Idag dricker unga mindre än de gjort på decennier, detta beror på många faktorer t.ex. ökade förebyggande insatser, nya nyktra sociala plattformar som uppstått i samband med Internets framväxt och ökad restriktivitet bland föräldrar. Förändrad mentalitet och nyktra sociala sammanhang är grundläggande för att minska konsumtionen av alkohol och andra droger.

Skolan

Personal i både förskolan och skolan ska utbildas och få större kunskaper om missbruk av alkohol och narkotika för att på så sätt tidigt kunna upptäcka barn som lever med missbrukande föräldrar såväl som har egen missbruksproblematik. Skolan ska jobba för att bryta de normer och föreställningar kring att alkohol ses som en del i att växa upp. Skolans drogförebyggande arbete ska presentera alternativa plattformar för umgänge och utveckling. Det krävs ökade resurser till skolan för att bygga ut elevhälsan så att alla elever har en tillgänglig och fungerande elevhälsa att gå till. Det är också viktigt att lärare och elever ska kunna utveckla långsiktiga relationer, så att de ungdomar som behöver hjälp med ohälsa och missbruksproblem känner tillit att anförtro sig till läraren och så att lärare kan bära upp ansvaret denne har över elevernas hälsa. En utbyggd elevhälsovård är avgörande för att skolan ska kunna upptäcka elever som lever med missbruk och kunna bemöta dem på rätt sätt. Samtidigt måste det finnas fler vuxna i skolan som inte är lärare men som kan fungera som förebilder.

Skolan ska i sitt förebyggande arbete i samband med undervisning följa metoder och information som är fri från kommersiella intressen och som baseras på forskning och kunskap. Ansvaret för skolans drogförebyggande arbete ska inte ligga på enskilda lärare. Vi ser allvarligt på att det idag förekommer material från alkoholindustrin och näringslivet i allmänhet i undervisningen. Skolor bör åläggas att införa en drogpolicy och handlingsplan som talar om hur man agerar praktiskt för att förebygga, ingripa och agera mot missbruk bland eleverna.

Alkohol

Ung Vänster förordar en restriktiv alkoholpolitik som syftar till att begränsa alkoholens roll i samhället. Detta ställningstagande beror inte på att det skulle vara moraliskt fel att berusa sig, utan på att vi ser den skada alkoholen orsakar idag. Alkoholkonsumtionen i samhället bidrar till psykisk ohälsa, våld, sjukdom och för tidig död – de sociala och samhälleliga kostnaderna för bruk och missbruk av alkohol är enorma. Samtidigt är det tydligt att en restriktiv alkoholpolitik kan minska omfattningen av de problem alkoholen orsakar, och bidra till en bättre hälsa och ett bättre liv för det stora flertalet. För att begränsa problemen som kommer med alkoholen är därför en kraftig minskad konsumtion av alkohol, i linje med totalkonsumtionsmodellen, önskvärd. En restriktiv alkoholpolitik måste också hela tiden gå hand i hand med förebyggande arbete för att ha effekt.

Ett starkt alkoholmonopol

Kärnan i den svenska alkoholpolitiken är Systembolaget och det statliga monopolet på alkoholförsäljning. En kontrollerad försäljning av alkohol med begränsad tillgänglighet och utan vinstintresse minskar alkoholkonsumtionen i samhället, och därmed även alkoholens skadeverkningar.

Att det inte ska gå att göra vinst på att sälja alkohol är en viktig princip. Marknadens krafter tar ingen hänsyn till folkhälsan, utan försöker alltid maximera sin profit genom att öka försäljningen, även om det leder till mer missbruk och för tidig död. Det offentliga alkoholmonopolet har ett starkt stöd hos folket, och det är självklart för Ung Vänster att försvara det. Idag är det få som direkt ifrågasätter alkoholmonopolet, men politiska förslag från höger syftar till att luckra upp det. Förslagen om att tillåta så kallad gårdsförsäljning låter oskyldiga, men skulle i praktiken ge alla företag som tillverkar alkohol rätt att sälja alkohol i egna butiker i Sverige, och på grund av EU-rätten hota monopolet i sin helhet. Ung Vänster står för ett starkt offentligt monopol på alkoholförsäljning, och är motståndare till gårdsförsäljning, nätimport och alla andra politiska förslag som innebär ett hot mot monopolet. Ung Vänster är i grunden positiva till varje åtgärd för att stärka monopolet, exempelvis hårdare reglering av försäljning av folköl och begränsning av Systembolagets öppettider. På sikt vill vi att också tillverkning av alkohol för försäljning blir fritt från privata ekonomiska intressen, där ett första steg är att återförstatliga Vin & Sprit.

Politik för minskad konsumtion

Fler åtgärder än monopol på försäljningen är nödvändiga för att minska alkoholkonsumtionen. En av de mest effektiva åtgärderna är alkoholskatten. Ung Vänster kräver en höjd alkoholskatt för att minska alkoholanvändningen.

En annan viktig del i en restriktiv alkoholpolitik är ett totalförbud mot alkoholreklam. Sedan det svenska totalförbudet mot alkoholreklam upphörde har alkoholkapitalet lagt alltmer pengar på att göra reklam i Sverige. Företag kringgår också de restriktioner som finns genom att till exempel sända TV-reklam från utlandet eller genom att annonsera om produkter som

kan misstas för alkoholhaltiga. Reklam för alkohol bidrar till en skadlig kultur och ökar särskilt drickandet bland unga. Företagens profit får aldrig gå före folkhälsan och budskap om att bruka alkohol ska inte vara en del av det offentliga rummet.

Serveringstillstånd för alkohol är ett viktigt och starkt verktyg för en minskad konsumtion, som idag tillämpas lättvindigt och i för liten utsträckning dras tillbaka vid brott så som servering till minderåriga. I samband med att serveringstillstånd ges ska folkhälsan konsekvent vara första hänsyn, snarare än privata företags intressen. Därför måste det ställas högre krav på de som ansöker om serveringstillstånd och regelbunden uppföljning ska ske. Ung Vänster vill också att åldersgränserna för inköp och servering av alkohol ska samordnas till 20 år.

Alkohol som internationell fråga

Precis som i andra frågor begränsas Sveriges möjlighet att föra en självständig alkoholpolitik av EU. Inskränkningar i den svenska alkoholpolitiken så som reklamförbudets upphörande och höjda kvoter för egen införsel av alkohol beror på EU-beslut som den svenska riksdagen inte haft något att säga till om. Detta gör att alkoholmonopolet undermineras trots det massiva folkliga stödet för det i Sverige.

Ung Vänster vill att Sverige kräver ett undantag gällande EU:s lagstiftning och att Sverige trycker på för att varje medlemsland självt ska få avgöra frågor som rör alkoholreklam och införsel.

Alkoholkapitalet söker ständigt nya marknader, och skapar nya konsumenter i den globala periferin med aggressiva marknadsföringskampanjer och global opinionsverksamhet. I länder som saknar offentliga sociala skyddsnät får det stora konsekvenser för arbetarklassen, och alkoholkonsumtion och skador orsakade av alkohol har ökat snabbt i många delar av världen. Ung Vänster är motståndare till denna rovdrift, och kräver att Sverige verkar för att alkohol ska undantas i samtliga handelsavtal och att alkohol ska erkännas som ett hinder för hållbar utveckling.

Andra droger

Ung Vänster är motståndare till alla förslag som skulle göra illegala droger lagliga. En legalisering av narkotika skulle enbart öppna upp en marknad där fler människor skulle riskera att hamna i missbruk. Att liberala debattörer förespråkar en legalisering av exempelvis cannabis är enbart ett sätt att förflytta gränserna och på så vis normalisera ytterligare droganvändning. Det skulle drabba både den enskilda individen, anhöriga, folkhälsan och samhället i stort. Det ligger heller inte i vårt intresse som arbetarklass att öppna upp för profitering på vår hälsa och vårt välmående.

Ung Vänster anser att tillverkning, försäljning och innehav av narkotika ska vara olagligt. Dock anser vi inte att det skall vara kriminaliserat att bruka narkotika. Innehav av ringa mängder ska inte straffas utan istället bara konfiskeras utan vidare konsekvenser. Att straffa personer som har eventuella missbruk är inte ett effektivt sätt att minska den totala

konsumtionen av droger. I stället leder sådan bestraffning till stigmatisering och gör det svårare för människor med beroendeproblem att söka hjälp. Dagens lagstiftning utgör också ett hinder för människor att till exempel uppsöka akutvård eller anmäla en våldsam partner av rädsla för att den egna användningen ska upptäckas. Samhällets ansvar är att hitta metoder för att människor inte ska hamna i missbruk, inte att straffa redan utsatta grupper för samhällets tillkortakommanden.

Tillgången till droger

Idag har försäljningen av illegal narkotika till viss del bytt marknad och många preparat säljs idag mer eller mindre lagligt på internet. Nya preparat som ger samma effekter och skador som preparat som är narkotikaklassade ger, blir inte per automatik narkotikaklassade och kunskaperna om biverkningarna och utbreddheten av användandet är lågt. Det är viktigt, för att hindra försäljning och missbruk, att myndigheter jobbar gemensamt för att narkotikaklassa nya så kallade nätdroger, jobba med att stoppa handeln och även kunskapsförebyggande kring farorna med preparaten.

Vård och stöd i samband med missbruk

Det förebyggande arbetet är det absolut viktigaste för att motverka drog- och alkoholmissbruk. Men i de fall där det förebyggande arbetet misslyckats är det viktigt att kunna tidigt identifiera personer med riskbruk eller missbruk och erbjuda vård och stöd. Vården ska i slutändan syfta till att minska beroende hos människor, oavsett om det är genom medicinering och/eller andra behandlingsmetoder. En allt för lättvindig förskrivning av beroendeframkallande läkemedel utgör dock en risk att skapa ytterligare beroende. Vi måste verka för att de åtgärder som sätts in alltid är nogt övervägda och inte bara det enklaste eller billigaste alternativet. Flera av de främsta problemen inom beroendevården är sådana som uppträder i hela välfärden. Vinstdrivande verksamheter ska inte finnas och resurserna från både kommun-, landsting och stat måste öka kraftigt för att nå alla de som är i behov av stöd och vård. Ung Vänster ställer sig kritiska till verksamheter med religiösa inslag i behandling. Alla vårdinstanser ska utgå från en vetenskaplig grund. Upprättandet av brukarråd som deltar i utformningen av kommuners vård- och stödinsatser är också positivt för att höja kvalitén.

Alkohol- och drogberoende eller missbruk ska ses som en sjukdom med flera bakomliggande faktorer, biomedicinska, psykologiska samt sociala. Missbruk och beroende är dock väldigt stigmatiserat idag där mycket skuld läggs på individnivå. Stigmatiseringen påverkar dels hur individen bemöts av vården, men även av samhället i övrigt. Personer som blivit fria från sitt beroende eller missbruk fortsätts ofta att stigmatiseras efteråt. Stigmatiseringen leder förutom problem i bemötandet av vården även till svårigheter att bland annat skaffa bostad och arbete.

Kvinnor med missbruk och beroende löper större risk att utsättas för våld på grund av deras livssituation, vilket kan behöva specifika behandlingsinsatser. De instanser som möter missbrukare behöver ha god kunskap kring hur våld mot kvinnor och missbruksproblem ofta

sammanfaller. Många kvinnor i missbruk utsätts för våld och sexuellt utnyttjande till följd av den beroendeställning man finner sig i som partner eller köpare. Det finns ett mörkertal kring hur många kvinnor som kommer in i ett missbruk till följd av att utsättas för våld. Det behövs vårdinstanser för bara kvinnor i missbruk då boenden för våldsutsatta kvinnor brukar ha en nolltolerans mot drog- och alkoholmissbruk. Ung Vänster ser positivt på den ökade tillgången av missbruksvård som enbart vänder sig till kvinnor. Däremot ser vi hur utvecklingen går långsamt och vi vill verka för att öppnandet av nya boenden utreds och verkställs snabbare. Bemötandet inom vården behöver präglas av en förståelse för vad våld och övergrepp leder till för trauman och vilka effekter de får.

Missbruks- och beroendevård måste bygga på forskning och beprövad erfarenhet. Stöd- och hjälpinsatser måste i högre grad vara anpassad för den enskilda individen för en större chans att uppnå nykterhet. Många gånger läggs ett allt för stort fokus på att först bli av med själva missbruket innan andra insatser sätts in, när det i själva verket ofta är de sociala faktorerna som ett långvarigt boende och möjlighet till sysselsättning som skapar en väg ut ur missbruk. För att insatserna ska fungera krävs en bra samverkan mellan bland annat kommun och landsting. Dessutom behövs resurser till program som riktar sig brett, inte bara till enskilda grupper.

Det saknas idag forskning ur nationellt och internationellt perspektiv som undersöker sambanden mellan klass och missbruk, vilket försvårar för framtagande av stödinsatser som tar tillräcklig hänsyn till sociala faktorer. Substitutionsbehandling är en del av missbrukarvården som hjälper människor att få en fungerande vardag trots ett missbruk och som i slutändan strävar efter att beroendet ska upphöra. Det är ibland en livsavgörande insats för personer med missbruk. Den typen av behandlingar, som alltid ska användas som psykiatriskt och socialt stöd, är en viktig del av vården. Men för att minska riskerna för läkemedelsläckage med spridning av läkemedel med missbrukspotential är det av stor vikt att vid substitutionsbehandlingar ha en välfungerande reglering och individuella prövningar. Målsättningen med alla vård- och stödinsatser ska vara att användningen av narkotikaklassade läkemedel minimeras och att narkotikamissbruket upphör helt.

Missbruk och beroende är sjukdomar som inte bara påverkar den enskilda individen, utan påverkar också anhöriga i stor utsträckning. Det är viktigt att anhöriga erbjuds stöd och särskilt viktigt att identifiera barn som lever med föräldrar som missbrukar eller är beroende för att kunna sätta in stödinsatser i ett tidigt skede. Ung Vänster vill se kraftigt ökade resurser för att stärka verksamhet för anhöriga.